

Evaluation of Factor Structure and Validation of the Electronic form of the Life Skills Scale in Ten-year-old Children

Safarian F¹, Kamyabi M^{2*}, Zeinaddiny Meymand Z³, Manzari Tavakoli A.R⁴

- 1- Ph.D. student of Educational Psychology, Kerman Branch Islamic Azad University Kerman, Iran.
- 2- Assistant Professor, Department of Psychology, Department of Psychology and Educational Sciences, Kerman Branch Islamic Azad University Kerman, Iran.
- 3- Assistant Professor, Department of Psychology, Department of Psychology and Educational Sciences, Kerman Branch Islamic Azad University Kerman, Iran.
- 4- Assistant Professor of Educational Sciences, Faculty of Literature and Humanities, Kerman Branch Islamic Azad University Kerman, Iran.

Corresponding Author: Kamyabi M, Assistant Professor, Department of Psychology, Department of Psychology and Educational Sciences, Kerman Branch Islamic Azad University Kerman, Iran.

Email: kamyabi.mitra@gmail.com

Received: 15 March 2022

Accepted: 30 May 2022

Abstract

Introduction: The Validation of Life Skills Questionnaire can help to assess life skills in ten-year-old children; Therefore, the aim of this study was to evaluate the validation of the electronic form of the Life Skills Scale in ten-year-old children.

Methods: This study is a tool psychometry that the statistical population included all ten-year-old children in Kerman province. The number of samples was determined based on psychometric criteria to be 100 for the predictive validity section and 430 for the construct validity section. Research data were collected electronically through two questionnaires on the life skills of Cronin and Allen (2017) and the life skills of Sharma (2003) by sending the link of the questionnaire to the mobile phones of parents of children. Content validity, convergent, and construct validity methods were used to evaluate the validity of the scale. The reliability of the scale was assessed by internal consistency methods and class reliability.

Results: The results of exploratory factor analysis showed that the researcher-made scale consists of eight factors and has good validity and reliability. The second-order confirmatory factor analysis also confirmed the eight-factor model. This questionnaire was administered along with the short form of the Sharma Life Skills Scale (2003) which had a significant correlation between the two questionnaires also Cronbach's alpha coefficient for all questions and dimension questions were all greater than 0.7. Therefore, Cronin and Allen Life Skills Scale (2017) with 43 items has good reliability and validity in 10-year-old Iranian children.

Conclusions: The Cronin and Allen Life Skills Scale (2017) questionnaire can be used to assess life skills in ten-year-old children.

Keywords: Life Skills, Child, Factor Analysis, Validation.

روانشنجی نسخه فارسی فرم الکترونیکی مقیاس مهارت‌های زندگی در کودکان ده‌ساله

فیروزه صفریان^۱، میترا کامیابی^{۲*}، زهرا زین الدینی میمند^۳، علیرضا منظری توکلی^۴

۱- دانشجوی دکتری روانشناسی تربیتی، دانشکده ادبیات، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد کرمان، ایران.

۲- استادیار، گروه علوم تربیتی و روانشناسی، دانشگاه آزاد اسلامی، کرمان، ایران.

۳- استادیار، گروه علوم تربیتی و روانشناسی، دانشگاه آزاد اسلامی، کرمان، ایران.

۴- استادیار، گروه علوم تربیتی و روانشناسی، دانشگاه آزاد اسلامی، کرمان، ایران.

نویسنده مسئول: میترا کامیابی، استادیار، گروه علوم تربیتی و روانشناسی، دانشگاه آزاد اسلامی، کرمان، ایران.
ایمیل: kamyabi.mitra@gmail.com

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۱/۳/۹

تاریخ دریافت: ۱۴۰۰/۱۲/۲۴

چکیده

مقدمه: اعتبار سنجی مقیاس مهارت‌های زندگی می‌تواند به ارزیابی مهارت‌های زندگی در کودکان ده ساله کمک نماید؛

بنابراین هدف از پژوهش حاضر بررسی اعتباریابی فرم الکترونیکی مقیاس مهارت‌های زندگی در کودکان ده‌ساله است.

روش کار: این پژوهش از نوع روان‌سنجی ابزار است که جامعه آماری شامل کلیه کودکان ده‌ساله استان کرمان بود که

تعداد نمونه‌ها بر اساس معیارهای روان‌سنجی به تعداد ۱۰۰ نفر برای بخش روایی همگرا، ۴۳۰ نفر برای بخش روایی سازه

و ۲۵۰ نفر برای تحلیل عاملی تأییدی تعیین شد نمونه‌ها به‌وسیله نمونه‌گیری خوشه‌ای انتخاب شدند اطلاعات پژوهش

از طریق دو مقیاس مهارت‌های زندگی کرونین و آلن (۲۰۱۷) و مهارت‌های زندگی شارما (۲۰۰۳) به‌صورت الکترونیکی

با ارسال لینک مقیاس به موبایل والدین کودکان جمع‌آوری گردید. برای بررسی روایی از روایی محتوا، همگرا و روایی

ساختاری استفاده شد. پایایی مقیاس به‌وسیله روش‌های همسانی درونی و پایایی تصنیفی بررسی گردید.

یافته‌ها: نتایج تحلیل عاملی اکتشافی نشان داد که مقیاس از هشت عامل تشکیل شده است. تحلیل عاملی تأییدی

مرتب‌ه دوم نیز مدل هشت عاملی را تأیید کرد. این مقیاس به همراه فرم کوتاه مقیاس مهارت‌های زندگی شارما (۲۰۰۳)

اجرا شد که همبستگی معنی‌داری بین دو مقیاس ($r=0.72$) وجود داشت و همین‌طور ضریب آلفای کرونباخ برای کل سؤالات

و سؤالات ابعاد نیز همگی بزرگتر از ۰,۷ بود.

نتیجه‌گیری: مقیاس مهارت‌های زندگی کرونین و آلن (۲۰۱۷) با ۴۳ گویه پایایی و روایی مناسبی در کودکان ده‌ساله

ایرانی برخوردار است. از مقیاس مهارت‌های زندگی کرونین و آلن (۲۰۱۷) می‌توان برای ارزیابی مهارت‌های زندگی در

کودکان ده‌ساله استفاده کرد.

کلیدواژه‌ها: مهارت‌های زندگی، کودک، تحلیل عاملی، اعتباریابی.

مقدمه

بالا بردن سطح بهداشت روانی و پیشگیری از آسیب‌های

روانی اجتماعی برنامه‌ای با عنوان «آموزش مهارت‌های

زندگی» تدارک دید و به‌منظور بررسی بیشتر در آگوست

۱۹۹۳ در یونیسف مطرح نمود (۳)، مهارت‌های زندگی

مهارت‌هایی هستند که فرد را قادر می‌سازند در محیط‌هایی

که زندگی می‌کند موفق و کامیاب باشد. سازمان بهداشت

زندگی سریع متغیر امروز نیازمند مهارت‌های زندگی برای

همه افراد جامعه به‌ویژه در کودکان است (۱). زیرا کودکان

قادر به شناخت تغییرات عاطفی در درون خود نیستند نتیجتاً

با درد عاطفی، تعارضات، شکست و اضطراب و رفتارهای

پرخطر همراه هستند (۲). سازمان جهانی بهداشت به منظور

مشکلات اقتصادی به واسطه محدودیت‌های وضع شده، تشدید اثرات تحریم‌های اقتصادی، افزایش بیکاری، تورم و مرگومیر بالای کرونا در کشور گردیده است (۲۳)، در کودکان با تعطیلی مدارس و به همراه کاهش ارتباطات خانوادگی و قرنطینه مشکلات بسیاری در زمینه مهارت‌های زندگی گزارش شده است (۲۴).

از طرف دیگر ضروری است تا سطح مهارت‌های زندگی در کودکان ارزیابی گردد زیرا می‌تواند به ارزیابی مهارت‌ها زندگی، نیازهای آموزشی و برنامه‌ریزی بهتر در زمینه مهارت‌های زندگی کمک نماید (۲۵)، بنابراین یک ابزار معتبر می‌تواند در شناسایی وضعیت مهارت‌های زندگی اشخاص کمک نماید، در کودکان کمتر مقیاس‌ای موجود است که به ارزیابی مهارت‌های زندگی بپردازد و در بیشتر تحقیقات از مقیاس‌های که برای بزرگسالان ارائه شده است برای ارزیابی مهارت‌های زندگی در کودکان استفاده گردیده است.

کرونین و آلن (۲۰۱۷) مقیاس‌ای برای ارزیابی مهارت‌های زندگی کودکان ۱۰ تا ۲۱ ساله تهیه نموده است. این مقیاس ۴۳ سؤال در یک مقیاس لیکرت ۵ گزینه‌ای و در شش عامل؛ مهارت‌های کار تیمی، ۲- تعیین اهداف، ۳- مهارت‌های اجتماعی ۴- حل مسئله و تصمیم‌گیری، ۴- مهارت‌های عاطفی، ۵- رهبری، ۶- مدیریت زمان و ارتباطی بین فردی را در کودکان می‌سنجد (۲۶).

از طرفی توزیع برکته‌های چابی احتمال گسترش بیماری کرونا را افزایش می‌دهد، بطوریکه این خطر منجر به سردرگمی بسیاری از محققین و مشاوران در زمینه‌های کاری خود شده است بنابراین مقیاس‌های الکترونیکی با توجه به گسترش اینترنت در سطح کشور خطر ابتلا به بیماری کرونا را کاهش می‌دهند (۲۷).

از طرف دیگر در ایران برای گروه سنی بزرگتر از یازده سال پرسشنامه معتبر برای ارزیابی مهارت‌های زندگی موجود است (۲۸) ولی برای کودکان ده ساله هنوز ابزار معتبری برای ارزیابی مهارت‌های زندگی معرفی نگردیده است. بنابراین ارزیابی مهارت‌های زندگی در بین این گروه سنی بدون وجود ابزار معتبر امکانپذیر نمی‌باشد. بر این اساس با توجه به عدم اعتباریابی فرم الکترونیکی مقیاس مهارت‌های زندگی کرونین و آلن، کاهش مهارت‌های زندگی در کودکان و مزایای فراوان برکته‌های الکترونیکی مانند پیشگیری از بیماری‌های همه‌گیر، صرفه‌جویی در زمان و هزینه، افزایش

جهانی، مهارت‌های زندگی را توانایی‌هایی برای سازگاری و رفتار مثبت که افراد را قادر می‌سازد که به‌طور مؤثری با تقاضاها و چالش‌های روزمره زندگی مقابله نماید، تعریف می‌نماید. (۴).

مهارت‌های زندگی مجموعه‌ای از توانایی‌ها است که زمینه سازگاری و رفتار مثبت و مفید را فراهم می‌سازد (۵). پژوهش‌های مختلف تأثیر مهارت‌های زندگی بر ابعاد مختلف زندگی کودکان نشان داده‌اند، به عنوان مثال آموزش‌های مهارت‌های زندگی بر افزایش سازگاری (۶)، کاهش افسردگی (۷)، بهبود سلامت روان (۸)، سبک‌های هویت و ابراز وجود (۹)، بهبود مهارت‌های ارتباطی (۱۰)، کاهش آسیب‌های اجتماعی (۱۱)، افزایش عزت‌نفس (۱۲)، افزایش خودکارآمدی و شادکامی (۱۳)، افزایش سلامت روان (۱۴) و کاهش خطر اعتیاد به مصرف مواد مخدر (۱۵) تأثیر دارد. بنابراین می‌توان گفت که مهارت‌های زندگی، مهارت‌های هستند که کودکان و نوجوانان باید آنان را یاد بگیرند تا بتوانند در مورد خود و انسان‌های دیگر و کل اجتماع به‌طور مؤثر و شایسته و مطمئن عمل نمایند (۱۶). به بیان دیگر، مهارت‌های زندگی مجموعه‌ای از توانایی‌ها است که زمینه سازگاری و رفتار مثبت و مفید را فراهم می‌سازد (۵).

مهارت‌های زندگی برای کودکان یکی از نیازهای انسان و لازمه‌ی زندگی است (۱۷)؛ و اهمیت آن تا به آن حد است که می‌تواند نوجوانان را در برابر انواع اضطراب‌ها، تنش‌ها و تعارضات تقویت نموده بطوریکه زندگی بهتری برای آنها به ارمغان بیاورد (۱۸). و آموزش مهارت‌های زندگی منجر به کسب شایستگی‌های در کودکان می‌گردد که می‌توانند با کمک آنها برای مقابله با واقعیت‌های زندگی که تجربه خواهند کرد بهتر عمل نمایند و همین‌طور در محیط زندگی خود بهتر عمل نمایند (۱۹).

مفهوم مهارت‌های زندگی شامل طیف گسترده‌ای از مهارت‌های است که در زمینه‌هایی مانند آموزش، سلامت و سیاست‌های اجتماعی مورد استفاده قرار می‌گیرد (۲۰)، و مهارت‌های زندگی ممکن است مهارت‌های بی‌شماری را شامل شود که این مهارت‌ها با توجه به فرهنگ و محیط زندگی متفاوت هستند (۲۱).

بسیاری از مهارت‌های زندگی در مدارس، در خانه، در جامعه به کودکان آموخته می‌شود (۲۲). با این وجود شیوع بالای کرونا و ویروس در کشور ایران منجر به ایجاد

مقیاس به صورت محرمانه باقی خواهد ماند تا آزمودنی‌ها دقیق‌ترین پاسخ‌ها را انتخاب نمایند.

جامعه مورد نظر در پژوهش حاضر شامل کلیه کودکان ده‌ساله استان کرمان طی سال ۱۳۹۹ است.

تعداد نمونه برای روایی همگرایی تعداد ۱۰۰ نفر بر اساس معیار سنجری و همکاران (۱۴۰۰) در نظر گرفته شد (۲۳). همین‌طور تعداد نمونه‌های لازم در تحلیل عاملی اکتشافی برای هر سؤال ۱۰ نفر در نظر گرفته شد است (۳۱) که با توجه به تعداد سؤالات ۴۳۰ نفر انتخاب گردید. همین‌طور برای اجرای تحلیل عاملی تاییدی بر اساس معیار معیار سنجری و همکاران (۱۴۰۰) نمونه ای ۲۵۰ نفری از میان دانش آموزان انتخاب گردید.

برای نمونه‌گیری از روش نمونه‌گیری خوشه‌ای استفاده شد به این صورت که از بین ۲۳ شهرستان استان کرمان ۷ شهرستان به تصادف انتخاب شد (شهرستان کرمان، بم، کوهبنان، بردسیر، بافت، سیرجان و منوجان)، سپس با مراجعه به این مناطق از میان لیست مدارس ابتدایی این شهرستان‌ها ۴ مدرسه (یک مدرسه پسرانه شهری، یک مدرسه دخترانه شهری، یک مدرسه پسرانه روستایی و یک مدرسه دخترانه روستایی) انتخاب گردید (مجموعاً ۲۸ مدرسه)، و با مراجعه به این مدارس یک کلاس چهارم ابتدایی به تصادف انتخاب و تمامی دانش آموزان مدرسه به‌عنوان نمونه انتخاب می‌گردند. سپس از طریق تماس تلفنی با والدین این دانش آموزان از آن‌ها اجازه شفاهی برای شرکت در مطالعه گرفته شد و همین‌طور جهت ملاحظات اخلاقی به آن‌ها اطمینان داده شد که اطلاعات به‌دست‌آمده فقط در جهت اهداف مطالعه مورداستفاده قرار می‌گیرد و در هر مرحله از مطالعه می‌توانند انصراف خود را اعلام و مشخصات آن‌ها به‌صورت محرمانه حفظ می‌گردد.

لینک مقیاس برای والدین کودکان ده‌ساله شرکت‌کننده در مطالعه از طریق ایمیل، واتس‌آپ، اینستاگرام ارسال شد و برای والدینی که دستیابی به اینترنت نداشتند مقیاس به مراجعه مستقیم محقق و از طریق یک تبلت تکمیل گردید. در نهایت تعداد ۵۲۱ مقیاس تکمیل گردید.

تحلیل داده‌ها با استفاده از نرم‌افزار SPSS نسخه ۲۲ و لیزرل نسخه ۸ صورت گرفت. از آمار توصیفی جهت برآورد فراوانی و درصد استفاده شد. برای بررسی روایی محتوایی، نسبت روایی محتوایی (CVR) و شاخص روایی محتوایی (CVI) برآورد شد. جهت بررسی روایی همگرایی، از ضریب

اعتماد و ناشناس بودن پاسخگوها این پژوهش باهدف بررسی ساختار عاملی و پایایی مقیاس مهارت‌های زندگی در کودکان ده‌ساله انجام شد.

روش کار

از نظر هدف، این پژوهش در مجموعه پژوهش‌های توسعه‌ای قرار دارد و از لحاظ روش، پژوهشی روان‌سنجی است. ابزارهای مورداستفاده در این پژوهش شامل مقیاس مهارت‌های زندگی کرونین و آلن (۲۰۱۷) و مقیاس مهارت‌های زندگی شارما (۲۰۰۳) است.

مقیاس مهارت‌های زندگی: این مقیاس را کرونین و آلن (۲۰۱۷) برای ارزیابی مهارت‌های زندگی کودکان ۱۰ تا ۲۱ ساله تهیه کرده‌اند. این مقیاس دارای ۴۳ سؤال در یک مقیاس لیکرت ۵ گزینه‌ای (از کاملاً موافقم=۵ تا کاملاً مخالفم=۱) و دارای ابعاد ۱- کار تیمی (سؤال‌های ۱ تا ۷)، ۲- تعیین اهداف (سؤال‌های ۸ تا ۱۴)، ۳- مهارت‌های اجتماعی (سؤال‌های ۱۵ تا ۱۹)، ۴- حل مسئله و تصمیم‌گیری (سؤال‌های ۲۰ تا ۲۳)، ۵- مهارت‌های عاطفی (سؤال‌های ۲۴ تا ۲۷)، ۶- رهبری (سؤال‌های ۲۸ تا ۳۵)، ۷- مدیریت زمان (سؤال‌های ۳۶ تا ۳۹) و ۸- ارتباطی بین فردی (سؤال‌های ۴۰ تا ۴۳) است. روایی محتوا و سازه این مقیاس مورد تأیید قرار گرفت همین‌طور ضریب آلفای کرونباخ ۰٫۹۱، ضریب باز آزمایی ۰٫۸۹ گزارش شده است (۲۶).

مقیاس مهارت‌های زندگی شارما (۲۰۰۳): این مقیاس توسط شارما (۲۰۰۸) به‌منظور سنجش میزان مهارت‌های زندگی افراد ساخته شده است. این مقیاس دارای ۳۱ سؤال در یک مقیاس لیکرت ۵ گزینه‌ای (از ۰ تا ۴ امتیاز برای هر سؤال) و پنج زیر مقیاس ۱- خودآگاهی و همدلی، ۲- روابط بین فردی و ارتباط، ۳- تفکر خلاق و تفکر انتقادی، ۴- تصمیم‌گیری و حل مسئله و ۵- مقابله با استرس و هیجان است. طیف نمره کلی این آزمون بین ۰ تا ۶۳ و طیف نمرات زیرمقیاس‌ها بین ۰ تا ۱۲۱ قرار دارد، نمره بالاتر حاکی از مهارت‌های زندگی بیشتر در حیطه موردنظر است (۲۹). روایی و پایایی این مقیاس در ایران مورد تأیید قرار گرفته است (۳۰).

این پژوهش پس از کسب اجازه آگاهانه از شرکت‌کنندگان در مطالعه انجام شد و با کد اخلاق IR.IAU.KERMAN.REC.1400.023 در کمیته اخلاق دانشگاه آزاد اسلامی واحد کرمان به تصویب رسیده است. این نکته مهم ذکر گردید که کلیه نکات مندرج در

مثبت و معنی‌دار بود ($T=0.76$, $p=0/1$).

تحلیل عاملی اکتشافی

برای پی بردن به اینکه آیا ماتریس همبستگی بین سؤالات مقیاس، از تناسب کافی برای تحلیل عاملی برخوردار است یا نه از اندازه کفایت نمونه‌گیری و آزمون کرویت بارتلت استفاده شد. نتایج در جدول ۱ آورده شده است، بر اساس جدول ۱ مقدار KMO برای پژوهش حاضر برابر با ۰.۸۱ است که نشان‌دهنده کفایت نمونه‌گیری است. آزمون کرویت بارتلت پی مقدار کمتر از ۰.۰۵ بود (۳۴).

بار عاملی مربوط به هر سؤال طبق مدل هشت عاملی در جدول ۲ ارائه شده است. بر اساس نتایج جدول ۲، هیچ‌یک از گویه‌های مقیاس حذف نگردید زیرا ضرایب استخراجی سؤالات بالاتر از ۰/۴ هستند (۳۵).

نتایج نشان داد که مقیاس از هشت عامل اشباع است که بر اساس روش مؤلفه‌های اصلی با چرخش واریمکس در مجموع ۶۱،۷۹ درصد از واریانس مورد نظر را تبیین می‌کند که به ترتیب عامل اول با ۴،۷۰ درصد، عامل دوم با ۴،۳۲ درصد، عامل سوم با ۴،۱۳ درصد، عامل چهارم با ۳،۱۱ درصد، عامل پنجم با ۲،۶۲ درصد، عامل ششم با ۲،۶۱ درصد، عامل هفتم با ۲،۵۷ درصد و عامل هشتم با ۲،۵۱ درصد از واریانس را تبیین می‌نمایند (جدول ۳).

جدول ۴ سؤالات مربوط به هر بعد را نشان می‌دهد که این ابعاد به شرح ذیل نام‌گذاری شدند:

- بعد ۱: رهبری (سؤالات ۲۸ تا ۳۵)
- بعد ۲: تعیین اهداف (سؤال‌های ۸ تا ۱۴)
- بعد ۳: کار تیمی (سؤال‌های ۱ تا ۷)
- بعد ۴: مهارت‌های اجتماعی (سؤالات ۱۵ تا ۱۹)
- بعد ۵: مهارت‌های عاطفی (سؤالات ۲۴ تا ۲۷)
- بعد ۶: مدیریت زمان (سؤالات ۳۶ تا ۳۹)
- بعد ۷: ارتباطی بین فردی (سؤالات ۴۰ تا ۴۳)
- بعد ۸: حل مسئله و تصمیم‌گیری (سؤالات ۲۰ تا ۲۳)

همبستگی پیرسون بین نمرات مقیاس مهارت‌های زندگی کرونین و آلن (۲۰۱۷) و مقیاس مهارت‌های زندگی شارما (۲۰۰۳) استفاده شد. برای بررسی روایی سازه و تعیین ساختار عاملی مقیاس تحت بررسی، تحلیل عاملی اکتشافی به روش تحلیل مؤلفه‌های اصلی با چرخش واریمکس انجام شد. در این تحلیل عوامل دارای ارزش‌های ویژه بیشتر از ۱ به‌عنوان عامل‌های اصلی در نظر گرفته شد (۲۳). تحلیل عاملی تأییدی نیز جهت بررسی برازش مقیاس به کار گرفته شد.

یافته‌ها

از بین ۷۷۱ نفر نمونه پژوهش تعداد ۳۷۰ (۴۷،۹۹ درصد) نفر دختر و ۴۰۱ (۵۲،۰۱ درصد) نفر پسر بودند، ۵۳۱ (۶۸،۸۷ درصد) نفر در مدارس شهری و ۲۴۰ (۳۱،۱۳ درصد) نفر مدارس روستایی تحصیل می‌کردند.

در مرحله روایی محتوایی، همه سؤالات از نظر متخصصان مورد تأیید قرار گرفتند. نسبت روایی محتوایی برای ۴۳ سؤال مقیاس در دامنه ۸۳ تا ۱۰۰ درصد قرار داشت. بر اساس جدول لاواشه برای ارزیابی ۱۰ متخصص، CVR بالاتر از ۰/۶۲ مورد نیاز است (۳۲).

CVI نیز برابر با ۰.۰۷۱ برآورد گردید که مقدار قابل قبولی است. حداقل مقدار قابل قبول CVI برابر با ۰.۰۷ است (۳۳). به منظور بررسی همبستگی بین نمرات آزمودنی‌ها در هر گویه و نمره آن‌ها در کل مقیاس مهارت‌های زندگی، از ضریب همبستگی پیرسون استفاده شد. نتایج حاصل از همبستگی گویه‌ها با نمره کل مقیاس، بیانگر آن است که همه گویه‌ها همبستگی مثبت و معنی‌داری با نمره کل دارند و در دامنه ۰.۰۳۱ تا ۰.۵۸ متغیر بودند. به‌منظور بررسی روایی همگرایی، مقیاس مهارت‌های زندگی در کنار مقیاس مهارت‌های زندگی شارما (۲۰۰۳) اجرا شد. نتایج نشان داد که همبستگی بین مقیاس مهارت‌های زندگی کرونین و آلن (۲۰۱۷) و مقیاس مهارت‌های زندگی شارما (۲۰۰۳)،

جدول ۱. آزمون KMO و بارتلت برای داده‌های مقیاس طرح‌واره‌های جنسی

آزمون KMO	
۰.۸۱	
مقدار کای دو	۸۴۲۲.۱۳
آزمون بارتلت	
درجه آزادی	۹۰۳
سطح معناداری	۰.۰۰۰۱

فیروزه صفریان و همکاران

جدول ۲. ضرایب استخراجی مربوط به هر سؤال در مقیاس مهارت‌های زندگی در بین کودکان ده ساله

سؤالات	اولیه	استخراجی
س ۱	۱	۰.۵۶
س ۲	۱	۰.۵۷
س ۳	۱	۰.۶۶
س ۴	۱	۰.۶۰
س ۵	۱	۰.۵۷
س ۶	۱	۰.۶۰
س ۷	۱	۰.۵۶
س ۸	۱	۰.۶۴
س ۹	۱	۰.۶۲
س ۱۰	۱	۰.۵۹
س ۱۱	۱	۰.۶۳
س ۱۲	۱	۰.۵۷
س ۱۳	۱	۰.۶۰
س ۱۴	۱	۰.۶۶
س ۱۵	۱	۰.۶۰
س ۱۶	۱	۰.۵۹
س ۱۷	۱	۰.۶۹
س ۱۸	۱	۰.۵۹
س ۱۹	۱	۰.۶۴
س ۲۰	۱	۰.۶۵
س ۲۱	۱	۰.۵۸
س ۲۲	۱	۰.۶۴
س ۲۳	۱	۰.۶۳
س ۲۴	۱	۰.۶۹
س ۲۵	۱	۰.۶۲
س ۲۶	۱	۰.۶۹
س ۲۷	۱	۰.۶۳
س ۲۸	۱	۰.۵۶
س ۲۹	۱	۰.۶۱
س ۳۰	۱	۰.۶۱
س ۳۱	۱	۰.۵۹
س ۳۲	۱	۰.۶۰
س ۳۳	۱	۰.۵۸
س ۳۴	۱	۰.۵۷
س ۳۵	۱	۰.۵۸
س ۳۶	۱	۰.۶۵
س ۳۷	۱	۰.۷۱
س ۳۸	۱	۰.۶۲

۰.۶۳	۱	۳۹س
۰.۶۱	۱	۴۰س
۰.۶۷	۱	۴۱س
۰.۶۵	۱	۴۲س
۰.۶۵	۱	۴۳س

جدول ۳. مجموع واریانس تبیین شده با روش PC

ابعاد	عامل‌هایی که در تحلیل باقی می‌مانند			مقادیر ویژه استخراجی بدون چرخش			مقادیر ویژه استخراجی با چرخش واریماکس		
	درصد واریانس	درصد تجمعی	نهایی	درصد واریانس	درصد تجمعی	نهایی	درصد واریانس	درصد تجمعی	نهایی
۱	۱۵.۴۲	۱۵.۴۲	۶.۶۳	۱۵.۴۲	۱۵.۴۲	۴.۷۰	۱۰.۹۲	۱۰.۹۲	۱.۰۹۲
۲	۹.۹۷	۲۵.۳۹	۴.۲۹	۹.۹۷	۲۵.۳۹	۴.۳۲	۲۰.۹۸	۱۰.۰۶	۲۰.۹۸
۳	۸.۷۳	۳۴.۱۳	۳.۷۵	۸.۷۳	۳۴.۱۳	۴.۱۳	۳۰.۶۰	۹.۶۲	۳۰.۶۰
۴	۶.۶۲	۴۰.۷۴	۲.۸۵	۶.۶۲	۴۰.۷۴	۳.۱۱	۳۷.۸۳	۷.۲۳	۳۷.۸۳
۵	۵.۹۵	۴۶.۶۹	۲.۵۶	۵.۹۵	۴۶.۶۹	۲.۶۲	۴۳.۹۲	۶.۰۹	۴۳.۹۲
۶	۵.۳۷	۵۲.۰۷	۲.۳۱	۵.۳۷	۵۲.۰۷	۲.۶۱	۴۹.۹۸	۶.۰۶	۴۹.۹۸
۷	۵.۱۵	۵۷.۲۱	۲.۲۱	۵.۱۵	۵۷.۲۱	۲.۵۷	۵۵.۹۶	۵.۹۸	۵۵.۹۶
۸	۴.۵۷	۶۱.۷۹	۱.۹۷	۴.۵۷	۶۱.۷۹	۲.۵۱	۶۱.۷۹	۵.۸۳	۶۱.۷۹
۹	۲.۱۴	۶۳.۹۲	۰.۹۲						
۱۰	۱.۹۴	۶۵.۸۶	۰.۸۳						
۱۱	۱.۸۷	۶۷.۷۴	۰.۸۱						
۱۲	۱.۷۵	۶۹.۴۹	۰.۷۵						
۱۳	۱.۶۸	۷۱.۱۷	۰.۷۲						
۱۴	۱.۶۱	۷۲.۷۸	۰.۶۹						
۱۵	۱.۵۷	۷۴.۳۵	۰.۶۷						
۱۶	۱.۴۹	۷۵.۸۳	۰.۶۴						
۱۷	۱.۴۳	۷۷.۲۶	۰.۶۱						
۱۸	۱.۳۶	۷۸.۶۲	۰.۵۹						
۱۹	۱.۳۲	۷۹.۹۵	۰.۵۷						
۲۰	۱.۳۰	۸۱.۲۵	۰.۵۶						
۲۱	۱.۲۵	۸۲.۵۰	۰.۵۴						
۲۲	۱.۲۴	۸۳.۷۴	۰.۵۳						
۲۳	۱.۱۶	۸۴.۹۰	۰.۵۰						
۲۴	۱.۱۴	۸۶.۰۵	۰.۴۹						
۲۵	۱.۰۷	۸۷.۱۲	۰.۴۶						
۲۶	۱.۰۳	۸۸.۱۵	۰.۴۴						
۲۷	۰.۹۹	۸۹.۱۴	۰.۴۲						
۲۸	۰.۹۳	۹۰.۰۷	۰.۴۰						
۲۹	۰.۹۰	۹۰.۹۷	۰.۳۹						
۳۰	۰.۸۹	۹۱.۸۶	۰.۳۸						
۳۱	۰.۸۳	۹۲.۶۹	۰.۳۶						
۳۲	۰.۸۱	۹۳.۵۰	۰.۳۵						

فیروزه صفریان و همکاران

۹۴.۳۰	۰.۸۰	۰.۳۴	۳۳
۹۵.۰۳	۰.۷۳	۰.۳۱	۳۴
۹۵.۷۱	۰.۶۹	۰.۳۰	۳۵
۹۶.۳۷	۰.۶۵	۰.۲۸	۳۶
۹۶.۹۸	۰.۶۱	۰.۲۶	۳۷
۹۷.۵۹	۰.۶۱	۰.۲۶	۳۸
۹۸.۱۵	۰.۵۷	۰.۲۴	۳۹
۹۸.۶۸	۰.۵۲	۰.۲۲	۴۰
۹۹.۱۶	۰.۴۹	۰.۲۱	۴۱
۹۹.۶۰	۰.۴۴	۰.۱۹	۴۲
۱۰۰.۰۰	۰.۴۰	۰.۱۷	۴۳

جدول ۴. سؤالات مرتبط با هر بعد استخراج شده مقیاس مهارت‌های زندگی در بین کودکان ده‌ساله

ابعاد								
۸	۷	۶	۵	۴	۳	۲	۱	
۰.۰۵	۰.۰۶	۰.۰۵	۰.۰۰	-۰.۰۲	۰.۷۴	۰.۰۰	۰.۰۶	۱س
۰.۰۵	۰.۰۷	۰.۰۳	۰.۰۴	-۰.۰۲	۰.۷۵	۰.۰۱	۰.۰۵	۲س
۰.۰۳	۰.۰۷	۰.۰۵	۰.۰۷	۰.۰۱	۰.۸۰	۰.۰۲	۰.۰۹	۳س
۰.۰۶	۰.۰۵	۰.۰۸	۰.۰۲	-۰.۰۳	۰.۷۶	۰.۰۲	۰.۰۷	۴س
۰.۰۵	۰.۰۱	۰.۰۴	۰.۰۴	-۰.۰۱	۰.۷۵	-۰.۰۲	۰.۰۷	۵س
۰.۰۴	۰.۰۳	۰.۰۴	۰.۰۱	-۰.۰۲	۰.۷۷	۰.۰۱	۰.۰۶	۶س
-۰.۰۱	۰.۰۱	۰.۰۲	۰.۰۴	-۰.۰۱	۰.۷۴	-۰.۰۱	۰.۰۹	۷س
۰.۰۵	۰.۰۳	۰.۰۷	۰.۰۲	۰.۰۲	-۰.۰۲	۰.۸۰	۰.۰۵	۸س
-۰.۰۲	۰.۰۶	۰.۰۲	۰.۰۸	۰.۰۵	۰.۰۲	۰.۷۸	۰.۰۳	۹س
۰.۰۸	۰.۰۳	۰.۰۵	۰.۱۰	۰.۰۴	۰.۰۴	۰.۷۵	۰.۰۴	۱۰س
۰.۰۴	۰.۱۰	۰.۰۴	۰.۰۴	۰.۰۲	-۰.۰۱	۰.۷۸	۰.۰۴	۱۱س
۰.۰۵	۰.۰۴	۰.۰۴	۰.۰۴	۰.۰۳	-۰.۰۱	۰.۷۵	۰.۰۵	۱۲س
-۰.۰۱	۰.۰۷	۰.۰۱	۰.۰۶	۰.۰۵	-۰.۰۱	۰.۷۷	۰.۰۳	۱۳س
۰.۰۳	۰.۰۸	۰.۰۴	۰.۰۶	۰.۰۱	۰.۰۰	۰.۸۰	۰.۰۳	۱۴س
۰.۰۱	۰.۰۷	۰.۰۹	۰.۰۱	۰.۷۶	-۰.۰۴	۰.۰۶	۰.۰۸	۱۵س
۰.۰۳	۰.۰۴	۰.۰۳	-۰.۰۳	۰.۷۶	۰.۰۰	۰.۰۵	۰.۱۰	۱۶س
۰.۰۵	۰.۰۵	۰.۰۳	۰.۰۲	۰.۸۲	-۰.۰۲	۰.۰۴	۰.۰۹	۱۷س
۰.۰۲	۰.۰۰	۰.۰۷	۰.۰۰	۰.۷۶	-۰.۰۴	۰.۰۲	۰.۰۸	۱۸س
۰.۰۴	۰.۰۴	۰.۱۰	۰.۰۵	۰.۷۹	۰.۰۰	۰.۰۴	۰.۰۷	۱۹س
۰.۸۰	-۰.۰۱	-۰.۰۱	۰.۰۷	۰.۰۵	۰.۰۷	۰.۰۶	۰.۰۶	۲۰س
۰.۷۵	۰.۰۷	۰.۰۲	۰.۰۵	۰.۰۰	۰.۰۶	۰.۰۳	۰.۰۷	۲۱س
۰.۷۹	۰.۰۶	۰.۰۳	۰.۰۲	۰.۰۲	۰.۰۵	۰.۰۴	۰.۰۶	۲۲س
۰.۷۸	-۰.۰۴	-۰.۰۵	۰.۰۸	۰.۰۷	۰.۰۵	۰.۰۷	۰.۰۷	۲۳س
۰.۰۴	۰.۰۴	۰.۰۱	۰.۸۲	۰.۰۲	۰.۰۵	۰.۰۷	۰.۰۵	۲۴س
۰.۱۰	۰.۰۴	۰.۰۷	۰.۷۷	۰.۰۳	۰.۰۳	۰.۱۱	۰.۰۴	۲۵س

۰.۰۵	۰.۰۲	۰.۰۵	۰.۸۱	۰.۰۰	۰.۰۷	۰.۱۰	۰.۰۵	۲۶س
۰.۰۴	۰.۰۵	-۰.۰۲	۰.۷۸	۰.۰۰	۰.۰۵	۰.۰۸	۰.۰۴	۲۷س
-۰.۰۱	۰.۰۲	۰.۰۲	۰.۰۴	۰.۰۵	۰.۰۶	۰.۰۲	۰.۷۴	۲۸س
۰.۰۶	۰.۰۵	۰.۰۴	۰.۰۵	۰.۰۹	۰.۰۵	۰.۰۴	۰.۷۶	۲۹س
۰.۰۶	۰.۰۳	۰.۰۸	۰.۰۲	۰.۰۷	۰.۰۹	۰.۰۴	۰.۷۶	۳۰س
۰.۰۳	۰.۰۷	۰.۰۶	۰.۰۱	۰.۰۵	۰.۰۸	۰.۰۴	۰.۷۵	۳۱س
۰.۰۶	۰.۰۸	۰.۰۸	۰.۰۱	۰.۰۶	۰.۰۸	۰.۰۷	۰.۷۵	۳۲س
-۰.۰۱	۰.۰۷	۰.۰۰	۰.۰۳	۰.۰۴	۰.۰۵	۰.۰۳	۰.۷۶	۳۳س
۰.۰۴	۰.۰۵	۰.۰۲	۰.۰۶	۰.۰۸	۰.۰۶	۰.۰۰	۰.۷۴	۳۴س
۰.۰۷	۰.۰۵	۰.۰۵	۰.۰۰	۰.۰۵	۰.۰۴	۰.۰۴	۰.۷۵	۳۵س
-۰.۰۳	۰.۰۰	۰.۷۹	۰.۰۴	۰.۰۹	۰.۰۷	۰.۰۶	۰.۰۷	۳۶س
۰.۰۲	۰.۰۲	۰.۸۳	۰.۰۴	۰.۰۷	۰.۰۸	۰.۰۵	۰.۰۶	۳۷س
۰.۰۱	۰.۰۶	۰.۷۷	-۰.۰۱	۰.۰۶	۰.۰۵	۰.۰۵	۰.۰۷	۳۸س
۰.۰۰	۰.۰۱	۰.۷۸	۰.۰۴	۰.۰۸	۰.۰۸	۰.۰۹	۰.۰۸	۳۹س
۰.۰۲	۰.۷۷	۰.۰۱	۰.۰۳	۰.۰۳	۰.۰۵	۰.۰۹	۰.۰۹	۴۰س
۰.۰۲	۰.۸۰	۰.۰۳	۰.۰۵	۰.۰۶	۰.۰۶	۰.۱۲	۰.۱۰	۴۱س
۰.۰۵	۰.۷۹	۰.۰۳	۰.۰۵	۰.۰۵	۰.۰۶	۰.۰۸	۰.۰۷	۴۲س
۰.۰۰	۰.۷۹	۰.۰۱	۰.۰۴	۰.۰۵	۰.۰۹	۰.۰۸	۰.۱۰	۴۳س

تحلیل عاملی تأییدی

شاخص برازش تطبیقی، شاخص برازش افزایشی، شاخص برازش مقتصد هنجار شده، ریشه میانگین مجذورات خطای برآورد و نیز شاخص های برازش قابل قبول (۲۳) می توان گفت که داده ها از مدل هشت عاملی حمایت می کند (جدول ۵).

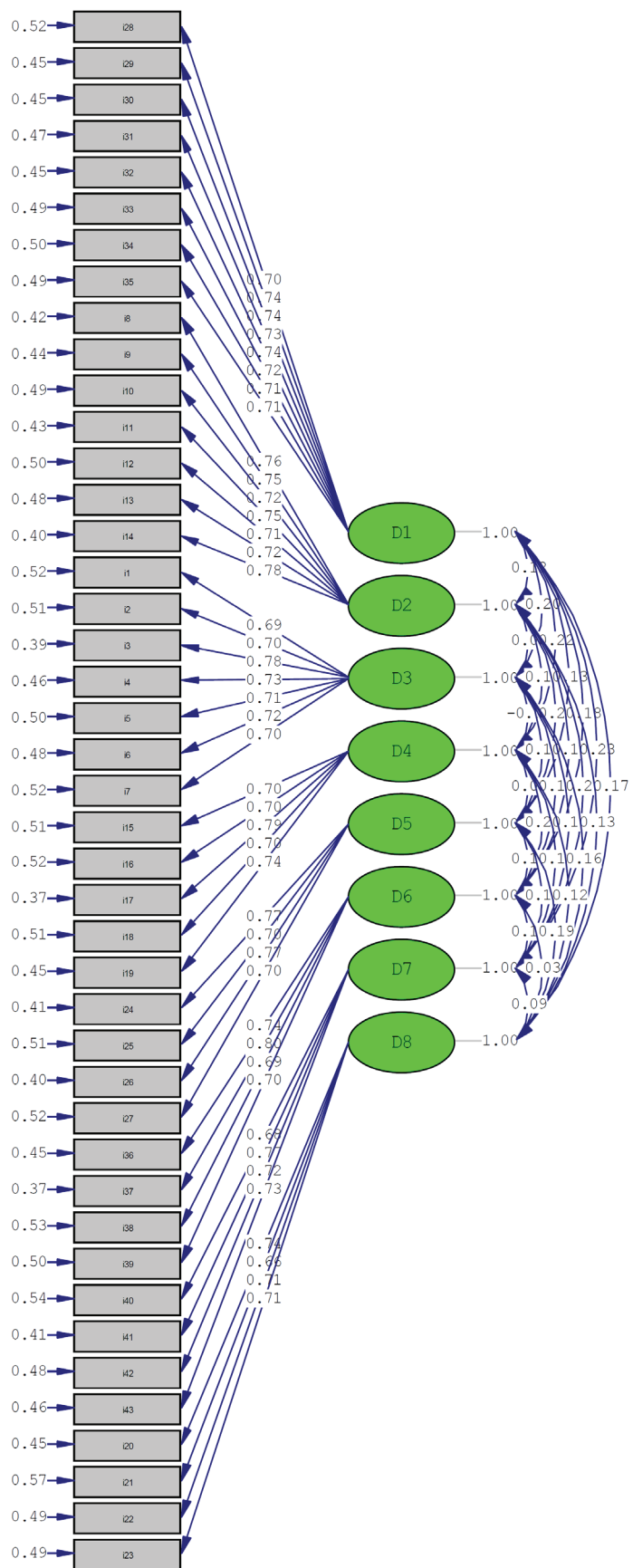
در ادامه، شاخص های کلی برازش مقیاس مهارت های زندگی در جدول ۵ ارائه شده است. با توجه به نتایج نسبت مجذور کای به درجه آزادی، شاخص نیکویی برازش شاخص نیکویی برازش اصلاح شده، شاخص برازش هنجار شده،

جدول ۵. شاخص های کلی برازش مقیاس مهارت های زندگی در کودکان ده ساله

RMSEA	PNFI	IFI	CFI	NFI	AGFI	GFI	CMIN/DF	-
۰.۰۳۷	۰.۸۳	۰.۹۶	۰.۹۶	۰.۹۱	۰.۹۰	۰.۹۱	۱.۵۹	نتایج
۰.۱۰	۰.۵۰	۰.۹۰	۰.۹۰	۰.۹۰	۰.۹۰	۰.۹۰	۳	برازش قابل قبول

جدول ۶. محاسبات همسانی درونی مقیاس مهارت های زندگی

آلفای کرونباخ	
	کل مقیاس (۳۳ سؤال) ۰.۸۶
ضریب همبستگی بین دو نیمه	بعد اول (۸ سؤال) ۰.۹۰
	بعد دوم (۷ سؤال) ۰.۸۹
	بعد سوم (۷ سؤال) ۰.۸۸
	بعد چهارم (۵ سؤال) ۰.۸۵
	بعد پنجم (۴ سؤال) ۰.۸۲
	بعد ششم (۴ سؤال) ۰.۸۲
	بعد هفتم (۴ سؤال) ۰.۸۲
	بعد هشتم (۴ سؤال) ۰.۸۰
۰.۶۲	ضریب تصنیفی نیمه اول (۲۲ سؤال) ۰.۸۰
	ضریب تصنیفی نیمه دوم (۲۱ سؤال) ۰.۸۲

Chi-Square=1322.46, df=832, P-value=0.00000, RMSEA=0.037

نمودار ۱. مدل ضرایب استاندارد

در این مطالعه به منظور بررسی پایایی مقیاس مهارت‌های زندگی، از روش‌های همسانی درونی استفاده شد؛ بدین منظور، ضریب آلفای به‌دست‌آمده برای کل مقیاس و ابعاد آن، ضریب تصنیفی برای نیمه اول داده‌ها، برای نیمه دوم داده‌ها و همبستگی بین دو نیمه محاسبه گردید (جدول ۶). نتایج حاکی از ضریب همسانی درونی مطلوب برای مقیاس مهارت‌های زندگی است.

بحث

این مطالعه برای اولین بار اعتباریابی فرم الکترونیکی مقیاس مهارت‌های زندگی کرونین و آلن را بررسی نموده است، یافته‌ها نشان داد که مقیاس مهارت‌های زندگی کرونین و آلن از روایی محتوای قابل قبولی برخوردار است و روایی همگرایی آن با مقیاس مهارت‌های زندگی شارما (۲۰۰۳) بررسی شد که نتایج بیانگر روایی همگرایی قابل قبولی بود. این نتایج با نتایج سایر همکاران همسویی دارد (۲۶، ۳۶).

نتایج تحلیل عامل اکتشافی نشان داد که مقیاس مهارت‌های زندگی با ۴۳ سؤال از هشت عامل ۱- کار تیمی، ۲- تعیین اهداف، ۳- مهارت‌های اجتماعی، ۴- حل مسئله و تصمیم‌گیری، ۵- مهارت‌های عاطفی، ۶- رهبری، ۷- مدیریت زمان و ۸- ارتباطی بین فردی تشکیل شده است. این ساختار عاملی با پژوهش سایر محققان که ساختار ۸ عاملی ارائه نموده‌اند همخوانی دارد (۲۶، ۳۶).

چنین به نظر می‌رسد که کودکان ده‌ساله از طریق مدرسه، خانواده و اجتماع این هشت مهارت (۱- کار تیمی، ۲- تعیین اهداف، ۳- مهارت‌های اجتماعی، ۴- حل مسئله و تصمیم‌گیری، ۵- مهارت‌های عاطفی، ۶- رهبری، ۷- مدیریت زمان و ۸- ارتباطی بین فردی) را نسبت به سایر مهارت‌های زندگی بیشتر کسب می‌نمایند، با این وجود پیشنهاد می‌گردد تا در پژوهشی تعیین نقش مدرسه بر روی ارتقاء هر یک از این مهارت‌های موردبررسی قرار گیرد. بنابراین این مقیاس می‌تواند به‌عنوان ابزاری معتبر برای ارزیابی مهارت‌های زندگی در کودکان ده‌ساله مورداستفاده قرار بگیرد و همین‌طور می‌توان از این مقیاس برای شناسایی دانش آموزان که نیازمند آموزش مهارت‌های زندگی استفاده گردد. بنابراین پیشنهاد می‌گردد تا در پژوهش‌های آینده نقطه برش برای هر یک از مهارت‌ها تعیین گردد.

از نقاط قوت این مقیاس الکترونیکی بودن آن بود، و می‌توان به راحتی با ارسال لینک آن به والدین وضعیت مهارت‌های دانش آموزان را ارزیابی نمود و همین‌طور حفظ بی‌نامی پاسخگو در پژوهش و اعتماد وی به پژوهش نیز به‌واسطه الکترونیکی بودن آن افزایش می‌یابد.

یکی از محدودیت‌های این مطالعه اعتباریابی آن بر روی کودکان ده‌ساله بود که تعمیم‌پذیری آن بر روی سایر کودکان با احتیاط بیشتری صورت بگیرد، و پیشنهاد می‌گردد در سایر گروه‌های سنی کودکان نیز این مقیاس اجرا گردد. از محدودیت‌های دیگر این تحقیق عدم ارزیابی تغییرپذیری مهارت‌های بر اساس جنسیت، مکان زندگی بود که پیشنهاد می‌گردد در تحقیقات آینده بررسی تغییرات مهارت‌ها بر اساس جنسیت و مکان زندگی برای تعمیم‌پذیری بیشتر نتایج تحقیق صورت بگیرد.

از طرف دیگر ساختار عاملی استخراج شده از این تحقیق می‌تواند به صورت کامل‌تری مهارت‌های زندگی را در کودکان ده‌ساله ارزیابی نماید، و همین‌طور با کمک نتایج این پژوهش یک چارچوب نظری امیدوارکننده برای بررسی مهارت‌های زندگی در کودکان ده‌ساله ارائه نمود، از طرفی با توجه به اینکه اولین بار است این مقیاس در کودکان ده‌ساله صورت می‌گیرد در تحقیقات آینده این مدل در جوامع دیگر نیز اعتباریابی گردد.

نتیجه‌گیری

از مقیاس مهارت‌های زندگی کرونین و آلن (۲۰۱۷) می‌توان برای ارزیابی مهارت‌های زندگی در کودکان ده‌ساله استفاده کرد.

سپاسگزارى

این مقاله استخراج شده از پایان نامه دکترای نویسنده اول در رشته روانشناسی می باشد که با کد اخلاق IR.IAU.KERMAN.REC.1400.023 در کمیته اخلاق دانشگاه آزاد اسلامی واحد کرمان به تصویب رسیده است. بدین وسیله از تمامی افرادی که در این پژوهش همکاری کرده‌اند، قدردانی می‌شود.

تعارض منافع

هیچ گونه تعارض منافی بین نویسندگان بیان نشده است.

References

1. Sahni U. A Life Knowledge Approach to Life Skills: Empowering Boys with New Conceptions of Masculinity. *Life Skills Education for Youth*: Springer, Cham; 2022. p. 193-213. https://doi.org/10.1007/978-3-030-85214-6_9
2. Hrabar D, Cacic P, Biscanin A, Tomasic V, Kralj D, Ogresta D, et al. IBD Patients' Perception of Severe Acute Respiratory Syndrome Coronavirus 2 Pandemic and Satisfaction with Provided Healthcare: A Cross-Sectional Study. *The Turkish Journal of Gastroenterology: the Official Journal of Turkish Society of Gastroenterology*. 2022. <https://doi.org/10.5152/tjg.2022.21050>
3. Psaki S, Haberland N, Mensch B, Woyczynski L, Chuang E. Policies and interventions to remove gender-related barriers to girls' school participation and learning in low-and middle-income countries: A systematic review of the evidence. *Campbell Systematic Reviews*. 2022;18(1):e1207. <https://doi.org/10.1002/cl2.1207>
4. World Health Organization. Division of Mental H. Life skills education for children and adolescents in schools. Pt. 1, Introduction to life skills for psychosocial competence. Pt. 2, Guidelines to facilitate the development and implementation of life skills programmes. 2nd rev ed. Geneva: World Health Organization; 1994.
5. Caretta-Weyer H. Transition to Practice: A Novel Life Skills Curriculum for Emergency Medicine Residents. *West J Emerg Med*. 2019;20(1):100-4. <https://doi.org/10.5811/westjem.2018.10.39868>
6. Asghari Heravi H, Aslftahi b. The effect of life skills training on adaptation and reducing procrastination of female first grade high school students in Tabriz Region 2. *Women and family studies*. 2016; 31 (8): 57-79.
7. Amiri Barmkoochi, A. Teach life skills to reduce depression. *Transformational Psychology of Iranian Psychologists*. 2010; 20 (5): 297-306.
8. Toodeh Ranjbar, M & Iraqi f. Investigating the effect of life skills training on adolescents' mental health and source of control. *New advances in psychology, educational sciences and upbringing*. 2018; 3 (1): 1-23.
9. Javadi Maj, Shohadayi M. The effect of life skills training on students' identity and expression styles. *education and training*. 2012; 111 (28): 63-74.
10. Hatami M., Sadeghiurad S., Hassani J. The effectiveness of communication skills training in impulsivity of female adolescents with symptoms of conduct disorder. *Research in educational systems*. 2015; 31 (9): 156-75.
11. Hafeznia M, Janjaneh Aa, Bahrami T. Evaluating the educational effectiveness of life skills on reducing social harms and dimensions of psychological harm in students. *Development of human resource management and support*. 2014; 32 (9): 83-100.
12. Haghighi J, Mousavi M, Mehrabizadeh, artist M, Bashlideh K. The effect of life skills training on mental health and self-esteem of first year high school female students. *Educational Science*. 2006; 75 (0): 58-73.
13. Khalilian Z, Aflaki Fard H. Investigating the effect of life skills training on self-efficacy and increasing happiness of female high school students. *Consulting research*. 2016; 59 (15): 76-96.
14. Keykha Z. The effect of life skills training on increasing students' mental health. *Studies in Psychology and Educational Sciences*. 2016; 2 (2): 42-9.
15. Hashemi Maslaki M. The effect of life skills training on risk and protective factors of drug use in clients of Hamadan occupational therapy camp. *Correction and Rehabilitation*. 2014; 148 (12): 8-12.
16. Sarkar P, Naskar SJRJoH, Sciences S. A Comparative Study of History Textbook of Class X between WBBSE and CBSE. 2020;11(1):34-44. <https://doi.org/10.5958/2321-5828.2020.00006.6>
17. Fauzi A, Fitriasaki S, Muthaqin DI, editors. Development of Student Ecological Intelligence Through the Implementation of Ecopedagogy. *Annual Civic Education Conference (ACEC 2021)*; 2022: Atlantis Press. <https://doi.org/10.2991/assehr.k.220108.099>
18. Mehra D, Lakiang T, Kathuria N, Kumar M, Mehra S, Sharma S, editors. *Mental Health Interventions among Adolescents in India: A Scoping Review*. Healthcare; 2022: Multidisciplinary Digital Publishing Institute. <https://doi.org/10.3390/healthcare10020337>
19. Arasomwan DA, Mashiya N. Foundation phase pre-service teachers' experiences of teaching life skills during teaching practice. *South African Journal of Childhood Education*. 2021;11(1):1-10.

- <https://doi.org/10.4102/sajce.v11i1.700>
20. Nasheeda A, Abdullah HB, Krauss SE, Ahmed NB. A narrative systematic review of life skills education: effectiveness, research gaps and priorities. *International Journal of Adolescence and Youth*. 2019;24(3):362-79. <https://doi.org/10.1080/02673843.2018.1479278>
  21. Hickman CR, Silva MA. *Creating excellence: Managing corporate culture, strategy, and change in the new age*: Routledge; 2018. <https://doi.org/10.4324/9781351065306>
  22. Adedokun M. Life skills implication for community development. *Journal of Emerging Trends in Educational Research and Policy Studies*. 2019;10(6):367-73.
  23. Sanjari S, Kamali A, Amirfakhraei A, mohamade solymane mr, Karimi Afshar E. Construction and Validation of a Self-report violence Scale in Iranian women. *Journal of Fundamentals of Mental Health*. 2021;23(4).
  24. Russell BS, Hutchison M, Tambling R, Tomkunas AJ, Horton AL. Initial challenges of caregiving during COVID-19: Caregiver burden, mental health, and the parent-child relationship. *Child Psychiatry & Human Development*. 2020;51(5):671-82. <https://doi.org/10.1007/s10578-020-01037-x>
  25. Cullinane C, Montacute R. *Life lessons: Improving essential life skills for young people*. 2017.
  26. Cronin LD, Allen J. Development and initial validation of the Life Skills Scale for Sport. *Psychology of Sport and Exercise*. 2017;28:105-19. <https://doi.org/10.1016/j.psychsport.2016.11.001>
  27. Sanjari S, MohammidiSoleimani M, Keramat A. Development and validation of an electronic scale of sexual violence experiences in Iranian women. *Crescent Journal of Medical and Biological Sciences*. 2021;8(4).
  28. Sharma S. Measuring life skills of adolescents in a secondary school of Kathmandu: an experience. *Kathmandu University medical journal (KUMJ)*. 2003;1(3):170-6.
  29. Ghombavani FP, Alwi NH, Ghadi I, Tarmizi RA. Construct validity examination of life skills for primary school students in Iran. *Mediterranean Journal of Social Sciences*. 2012;3(11):167-.
  30. Sanjari S, Rafaati F, Kamali A, mohamadisoylemani m. Construction Stardization ability to prevent HIV test. *Psychometry*. 2018;6(24):107-18.
  31. Hall DE, Lynn JM, Altieri J, Segers VD, Conti D. Inter-intrajudge reliability of the stuttering severity instrument. *Journal of Fluency Disorders*. 1987;12(3):167-73. [https://doi.org/10.1016/0094-730X\(87\)90023-4](https://doi.org/10.1016/0094-730X(87)90023-4)
  32. Lawshe CH. A Quantitative Approach to Content Validity. *Personnel Psychology*. 2006;28:563-75. <https://doi.org/10.1111/j.1744-6570.1975.tb01393.x>
  33. Sanjari S, Amirfakhraei A, Alidosti K, Mohamade solymane mr. Validation of the Slade fear of childbirth Scale for Pregnancy in a Sample of Iranian Women Crescent Journal of Medical and Biological Sciences,. 2022;9(1):12-28. <https://doi.org/10.34172/cjmb.2022.24>
  34. Aliakbari Dehkordi M, Mohtashami T, Tadrisi Tabrizi M. Developing, validity and validated Lifestyle Scale During COVID-19 Disease Pandemic. *Quarterly Journal Of Health Psychology*. 2020;9(33):161-77.
  35. Nascimento Junior JR, Fortes L, Freire G, Oliveira D, Vieira L, Cronin L. Cross-Cultural Adaptation and Psychometric Properties of the Portuguese Version of the Life Skills Scale for Sport. *Measurement in Physical Education and Exercise Science*. 2019;23:1-14. <https://doi.org/10.1080/1091367X.2019.1647208>
  36. Freire GLM, Silva AA, Moraes JFVN, Costa NLG, Oliveira DV, Nascimento Junior JRA. Do age and time of practice predict the development of life skills among youth futsal practitioners? *Cuadernos de Psicología del Deporte*. 2021;21(1):135-45. <https://doi.org/10.6018/cpd.419151>